

Koronapandemian vaikutukset yksityisjoiittajiin

Topias Leppänen & Mari Murtonen

2021 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Koronapandemian vaikutukset yksityisijoittajiin

Topias Leppänen & Mari Murtonen

Liiketalous

Opinnäytetyö

Kesäkuu, 2021

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia, kuinka koronapandemia on vaikuttanut yksityissijoittajiin. Toteutimme tutkimuskyselyn yksityissijoittajille, jonka tavoitteena oli selvittää, onko koronapandemialla ollut suuria vaikutuksia yksityissijoittajien sijoitussuunnitelmiin sekä sijoitusstrategiaan. Koronapandemialla oli iso merkitys pörssikurssien voimakkaaseen heilahteluun vuonna 2020.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käydään läpi eri sijoitusstrategioita, erilaisia sijoituskohteita sekä sijoittajille tärkeitä tunnuslukuja. Käymme myös sijoittamiseen liittyvät riskit läpi teoriaosuudessa. Sivuumme myös aiheetta, kuinka koronapandemia on viimeisen vuoden aikana vaikuttanut sijoitusmarkkinoihin.

Opinnäytetyön tutkimusosuudessa pyritään selvittämään koronapandemian vaikutuksia yksityissijoittajiin. Tutkimus toteutettiin kvantitatiivista menetelmää käyttäen. Kyselyn tarkoituksena oli saada konkreettista tietoa yksityissijoittajilta pandemian vaikutuksista lyhyen ajan sekä pitkän ajan sijoitusstrategioihin.

Tutkimusten tulokset muodostuvat kyselyn vastauksista saaduista tiedoista. Opinnäytetyön tulosten perusteella voidaan todeta, että koronapandemialla on ollut vaikutusta yksityissijoittajiin vaihtelevasti. Yksityissijoittajilla on ollut enemmän aikaa perehtyä sijoittamiseen. Osalle sijoittajista matkustamisen ja kulttuuritapahtumien mahdottomuus on tuonut enemmän varoja sijoitettavaksi ja saanut suomalaiset sijoittamaan innokkaammin.

Johtopäätöksenä oli, että osa sijoittajista oli hyödyntänyt voimakkaat kurssilaskut ostoina. Osalla yksityissijoittajista koronapandemia vaikutti omiin töihin ja lomautuksista johtuen varoja on ollut vähemmän sijoittaa ja sijoituksia on pitänyt myydä. Koronapandemialla on näin ollut erilaisia vaikutuksia eri sijoittajiin.

Topias Leppänen, Mari Murtonen

Coronavirus pandemic's impact on small investors

Year	2021	Pages	40

The purpose of this thesis was to find coronavirus pandemic's impacts on small investors. We implemented a research via questionnaire to small investors. Purpose of the questionnaire was to find out what impacts has coronavirus pandemic had on their investment plans and investment strategies. Coronavirus pandemic has had a big impact on share prices fluctuation on the financial markets during year 2020.

The theoretical part of this thesis covers different investment strategies, different investment objects and different important key ratios for small investors. We also cover in the theoretical part, different types of risks that are involved when investing in the financial markets. Theoretical part also covers the fact how coronavirus pandemic has impacted the financial markets during the past year.

On the study part of this thesis, the purpose is to find out the impacts of coronavirus pandemic to small investors. The study was carried out by using quantitative study. The purpose was to find out information of the affects of coronavirus pandemic to long term and short term investing strategies.

Based on the results, coronavirus pandemic has had very different impacts to different small investors. Small investors have had more time to learn about investing. Some small investors could have not traveled or attended cultural happenings so they have had more money and excitement to invest than before.

In conclusion, some small investors benefitted from the share price fluctuation by buying after these crashes. Some small investors have had furloughs at work so they have had less money to invest than before. Coronavirus pandemic has had very different impacts on different small investors.

Keywords: coronavirus pandemic, small investor, financial markets

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Sijoittaminen.....	8
2.1	Sijoitusstrategia ja hajauttaminen	8
2.1.1	Osta ja pidä	9
2.1.2	Arvosijoittaminen.....	9
2.1.3	Kasvustrategia	9
2.1.4	Keskiarvostrategiat.....	9
2.1.5	Indeksisijoittaminen.....	10
2.1.6	Tekninen analyysi.....	10
2.1.7	Arbitraasi sijoittaminen	10
2.1.8	Osingon kasvusijoittaminen	11
2.2	Pörssiosakkeet	11
2.3	Rahastot	11
2.3.1	Aktiivisesti hoidettu rahasto	12
2.3.2	Indeksirahastot.....	13
2.3.3	ETF.....	14
2.4	Kryptovaluutta.....	14
2.5	Korkosijoittaminen.....	15
3	Sijoittajan tunnusluvut	16
3.1	Kannattavuuden tunnusluvut	16
3.2	Velkaisuuden tunnusluvut.....	17
3.3	Kasvuluvut.....	18
3.4	Muita tunnuslukuja.....	19
3.4.1	Osakekohtainen tulos	19
3.4.2	P/E -luku.....	19
3.4.3	Osinkotuotto prosentti.....	20
4	Riskit	20
4.1	Korkoriski.....	21
4.2	Markkinariski	21
4.3	Inflaatoriski	22
5	Koronapandemian vaikutukset sijoitusmarkkinoilla	22
6	Tutkimus.....	24
6.1	Tutkimuksen toteutus	24
6.2	Tutkimuksen tulokset.....	25
7	Johtopäätökset	30
	Lähteet.....	33

Kuviot	35
Liitteet	36

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on tutkia, kuinka koronapandemia on vaikuttanut yksityissijoittajiin. Koronavirus levisi maailman laajuisesti keväällä vuonna 2020 ja sijoitusmarkkinat kokivat kovan kolauksen. Koronavirus on äkillinen hengitystieinfektio, joka parhaimmillaan on täysin oireeton tai pahimmillaan todella vakava tauti. Vakavammillaan tauti voi aiheuttaa muita komplikaatioita, jotka johtavat kuolemaan. (THL 2021.)

Maailman laajuisesti koronavirukseen on sairastunut ajalla joulukuu 2019 - toukokuu 2021 n. 167 492 769 ihmistä, joista kuolemia on raportoitu n. 3 482 907 tapausta. Suomessa koronavirukseen on sairastunut n. 91 744 ihmistä, joista kuolemaan on johtanut n. 942 tapausta. (WHO 2021.)

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvantitatiivista menetelmää ja laadimme kyselylomakkeen, joka sisälsi yhdeksän monivalintakysymystä sekä kolme avointa kysymystä. Kyselyssämme kysyimme yksityissijoittajilta, onko koronapandemia muuttanut yksityissijoittajien sijoitussuunnitelmia ja sijoitusstrategioita sekä yksityissijoittajilla oli mahdollisuus vastata vapaaehtoiseen avoimeen kommenttiin, kuinka koronapandemia on vaikuttanut yleisesti vastaajien sääntämiseen ja sijoittamiseen. Tutkimukseemme vastasi 51 yksityissijoittajaa, kysely oli auki vastaajille viikon verran.

Opinnäytetyön teoriaosuudessa käydään läpi laajasti sijoittamisen termejä, yleisimpiä sijoittamisen muotoja, sijoittajalle tärkeitä tunnuslukuja sekä sijoittamiseen liittyviä riskejä. Opinnäytetyö sisältää myös sijoitusmarkkinoiden tilannetta koronapandemian alku vaiheessa ja sijoitusmarkkinoiden nykytilannetta.

Tutkimuksen tulokset ja niistä perustuvat johtopäätökset löytyvät opinnäytetyön viimeisestä osiosta. Loppujen lopuksi koronapandemialla on ollut vaihteleva vaikutus yksityissijoittajiin. Osalle koronapandemia on mahdollistanut ostaa enemmän sijoituksia kuin osalle taas säästäminen ja sijoittaminen on ollut vaikeampaa. Sijoitussuunnitelmia ja sijoitusstrategioita löytyy yhtä monta kuin on sijoittajaakin.

2 Sijoittaminen

Luvussa käydään läpi sijoittamiseen liittyviä aiheita, kuten sijoitusstrategiaa, sijoitusten hajauttamista, sijoittamiskohteita ja riskejä yksityissijoittajan näkökulmasta. Luvussa käydään myös läpi koronapandemian vaikutuksia pörssiosakkeiden arvoon, Kryptovaluuttojen arvoon, rahastojen ja ETF:ien arvoon sekä käydään tarkemmin läpi eri rahastojen eroja.

2.1 Sijoitusstrategia ja hajauttaminen

Sijoitusstrategioita löytyy erilaisia, on osta ja pidä, arvosijoittaminen, kasvustrategia, keskiarvostrategia, indeksisijoittaminen, tekninen analyysi, arbitraasi, osingon kasvusijoittaminen. Jokaiselle sijoittajalle löytyy omanlaisensa strategiansa mikä sijoittajasta tuntuu parhaimmalta. (Nordnet Suomi, 2017.)

Sijoittajan on tärkeää tehdä ensimmäiseksi sijoitussuunnitelma. Sijoitussuunnitelmalle laiteetaan nykytilanne ja oma budjetti, mitä on valmis sijoittamaan. Myös riskinsietokyvyn suunnitteleminen on tärkeää, kuinka suuria riskejä on valmis ottamaan sijoituksissaan. Sijoitustavoitteet esimerkiksi, kasvattaako pääomaa asuntoa varten tai eläkepäiviin. Sijoitushorisontti on hyvä suunnitella etukäteen, onko lyhyen aikavälin vai pitkän aikavälin sijoittamisesta kyse. Sijoitussuunnitelman pohjalta valitaan sijoitusstrategia. Sijoitusstrategioita voi myös yhdistellä siten mitkä tuntuvat sijoittajalta parhaimmalta omaan sijoitussuunnitelmaan. Silloin sitä kutsutaan yhdistelmästrategiaksi. Suunnitelman ja strategian tekemisellä ennalta ehkäistään tunnepohjaista sijoittamista, ei kiinnytä tiettyihin sijoituskohteisiin liikaa ja osataan oikeaan aikaan voittoja kotiuttaa tai tappioita pysäyttää. (Nordnet Suomi, 2017.)

Sijoittamisessa hajauttaminen on erittäin tärkeässä roolissa. Hajauttamalla vähennät riskiä sijoittaa tappiollisiin sijoituskohteisiin. Hajauttaminen kannattaa aina ja se auttaa löytämään tuottavia sijoituskohteita. Esimerkiksi kun on hajauttanut sijoituksensa 10 eriin sijoituskohteeseen ei yksi huonompi kohde vaikuta suuresti sijoitussalkussa, kuin että olisi sijoittanut kaiken vain tähän yhteen sijoituskohteeseen, joka voisi olla hyvin tappiollinen. Hajauttaminen tasapainottaa yksittäisten sijoitusten vaikutusta salkussa. Hajauttaminen ei kuitenkaan suojaa tappioilta mutta hajauttaminen on erittäin tärkeää pitkän tähtäimen sijoittamisessa. Aina kannattaa miettiä miten on jakanut oman varallisuuden. Pitkällä aikavälillä hajauttaminen menettää merkitystään mutta myös riski pienenee mitä pidempi ajanjakso on. Riskitaso vaihtelee sijoituskohteen ja ajan mukaan. (Nordnet Suomi, 2016.)

2.1.1 Osta ja pidä

Osta ja pidä - strategia sopii aloittelevalle ja myös kokeneemmalle sijoittajalle. Sijoitushorisontti on pitkä. Strategia on nimensä veroinen, ostetaan ja pidetään pitkään. Osta ja pidä strategian haasteena on pidä osuus, heilahdukset markkinoissa ei ole helppoa seurattavaa ja vaatii hyviä hermoja. Kun sijoitushorisontti on pitkä, kannattaa valita sijoituskohteiksi pitkän aikavälin menestyviä yrityksiä. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.2 Arvosijoittaminen

Arvosijoittaminen sopii kokeneelle sijoittajalle. Arvosijoittamisessa tavoite on löytää osakkeita, joiden hinta alittaa niiden todellisen arvon. Todellinen arvo on se mitä sijoittaja itse määrittelee osakkeelle todelliseksi hinnaksi. Tärkeässä asemassa on tunnusluvut. Tunnuslukuja laskemalla ja seuraamalla sijoittajalle tulee käsitys yrityksen nykytilanteesta. Myös CAPM ja DCF ja erilaiset screenerit kuuluvat arvosijoittamisen strategiaan. Sijoitushorisontti on myös pitkä arvosijoittamisessa. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.3 Kasvustrategia

Kasvustrategiassa pyritään löytämään kestävästi ja voimakkaasti kasvavia yrityksiä. Kasvustrategia sopii kokeneemmalle korkean riskinsietokyvyn omaavalle sijoittajalle. Kasvavia yrityksiä on vaikea mitata tunnusluvuilla, joten hajauttaminen on ehdottoman tärkeää myös kasvusijoittamisessa. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.4 Keskiarvostrategiat

Keskiarvostrategian Dollar cost averaging on yksinkertainen ja sopii aloittelijoille sekä kokeneemmille sijoittajille, varsinkin jos ei ole aikaa tai mielenkiintoa seurata aktiivisesti

markkinoita. Keskiarvostrategiassa poistetaan ajoituksen aiheuttamaa riskiä ostamalla tasaisesti samalla summalla. Sijoitushorisontti on keskipitkä tai pitkä. (Nordnet Suomi, 2017.)

Keskiarvostrategian Value averaging sopii myös aloittelijalle sekä kokeneemmalle sijoittajalle. Sijoitussalkkua kasvatetaan tasaisesti ja sijoitussumma säädetään jakson tuoton mukaisesti. Haasteena on sijoitussalkun koko. Mitä isompi salkku on, sitä suurempia ostoja tulee tehdä laskumarkkinoiden aikaan. Sijoitushorisontti myös keskipitkä tai pitkä. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.5 Indeksisijoittaminen

Indeksisijoittaminen sopii aloitteleville sekä kokeneemmille sijoittajille. Indeksisijoittamisessa pyritään markkinoiden keskimääräiseen tuottamiseen. Tosi tärkeää on hyvä hajauttaminen. Indeksisijoittaminen on helpoiten toteuttaa ETF:llä mutta sopii myös ETN:llä. Sijoitushorisontti voi olla lyhyt, keskipitkä tai pitkä. ETF:llä sijoitushorisontti on hyvä olla pitkä ja ETN:llä taas lyhyt. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.6 Tekninen analyysi

Tekninen analyysi sijoitusstrategiana sopii myös aloitteleville ja kokeneemmille sijoittajille. Teknisessä analyysissä kehitystä arvioidaan osakkeen historiallisen kehityksen pohjalta ja vaatii työkalujen osaamista. Työkalujen laskenta ei välttämättä ole olennaista, mutta on tärkeää ymmärtää niiden tulkinta. Erilaisia työkaluja ovat esimerkiksi liukuva keskiarvo ja oskillaattorit. Teknisen analyysin sijoitushorisontti on lyhyt tai keskipitkä. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.7 Arbitraasi sijoittaminen

Arbitraasi sijoittaminen sopii kokeneemmalle sijoittajalle. Strategia vaatii aktiivista tutkimusta ja pörssitiedotteiden lukemista. Arbitraasi sijoittamisessa hyödynnetään markkinoiden tilapäisiä hinnoittelueroja ja tarkoituksena on voiton tavoittelu ilman riskiä. Sijoitushorisontti on lyhyt tai keskipitkä. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.1.8 Osingon kasvusijoittaminen

Osingon kasvusijoittamisessa sijoitetaan alansa johtaviin vahvoihin yrityksiin. Osingon kasvusijoittaminen strategiassa yleensä valitaan kansainvälisiä yhtiöitä, joiden osingonkasvuhistoria on vähintään 10 vuotta. Hajauttaminen myös tärkeää ja salkussa olisikin hyvä olla noin 20 - 40 yhtiötä. Sijoitushorisontti on pitkä ja osingon kasvusijoittaminen onkin hyvin samantapainen strategia osta ja pidä - strategian kanssa. (Nordnet Suomi, 2017.)

2.2 Pörssiosakkeet

Pörssi on alusta, jossa voi käydä kauppaa ja pörssiosakkeilla tarkoitetaan pörssiin listautuneiden yhtiöiden osakkeita, joilla kuka vaan voi käydä kauppaa. Normaalisti pörssissä käytävä kauppa tapahtuu sijoittajien välillä, eli yritykset eivät suoranaisesti saa rahaa kaupanteosta. Yritys voi listautua pörssiin tai suorittaa osakeannin, jolloin sijoittajat ostavat osakkeita yritykseltä suoraan, jolloin raha virtaa yhtiöön. Näitä keinoja käytetään mm., kun yritykseen kerätään rahaa. (Elo & Saarhelo 2018, 21.)

Osakkeen arvo määräytyy ennusteisiin taloudellisesta menestyksestä, ottaen huomioon riskit. Osakkeen arvo on korkeampi mitä paremmat taloudelliset ennusteet ovat. (Kallunki & Niemelä 2012 17.) Osakkeen hinta kuitenkin määräytyy markkinan mukaan, johon vaikuttaa kysyntä ja tarjonta. Osakkeilla on ominaista jakaa voittoa tuloksesta osakkeiden omistajille osinkojen muodossa ja tämä tapahtuu yleensä kerran vuodessa. (Elo & Saarhelo 2018, 23-24.)

2.3 Rahastot

Tässä kappaleessa tutustumme tarkemmin erilaisiin rahastoihin. Keskitymme aktiivisesti hoidettuihin rahastoihin, indeksirahastoihin ja ETF:iin sekä niiden samankaltaisuuksiin ja käymme myös läpi mitä eroa näillä eri rahastoilla on. Kappaleessa vertailemme myös OMX25 ja S&P500 indeksien kehitystä edellisen vuoden aikana.

2.3.1 Aktiivisesti hoidettu rahasto

Aktiivisesti hoidetut rahastot ovat sijoitusrahastoja, joihin on kerätty summa x rahaa ja niiden sijoituskohteita muutetaan aktiivisesti. Aktiivisesti hoidetuilla rahastoilla on yksittäinen salkunhoitaja tai salkunhoitotiimi, jotka hoitavat sijoitussalkkua. Rahasto voi koostua osakkeista, joukkolainoista, raaka-aine futuureista tai johdannaisista, tai jopa näiden kaikkien sekoituksesta. (Erola, 2012, 21-22.)

Aktiivisesti hoidettujen rahastojen tavoite on voittaa niiden oma vertailuindeksi, toisin kuin indeksirahastoilla, joilla on tavoitteena replikoida indeksin tuotto. Koska salkkua hoidetaan aktiivisesti, tämä tarkoittaa, että kulut ovat suuremmat. Kuluihin kuuluu mm. hallinnointipalkkio, merkintä- ja lunastuspalkkiot, kaupankäynnistä tulevat kulut, tilinhoito- ja pankkikulut sekä mahdollinen tuottopalkkio. Kun kulut ovat paljon suuremmat kuin vaikka indeksiosakerahastossa, on paljon vaikeampaa voittaa vertailuindeksi, jolloin on otettava myös enemmän riskiä. Pitkällä aikavälillä nämä kulut voivat syödä sijoittajan saamasta tuotosta todella ison osan. Aktiivisesti hoidetut rahastot ovatkin hyvää liiketoimintaa niitä tarjoaville instituuteille, koska kuluista koostuu iso potti. (Erola, 2012 33-40.)

Alla olevasta kuviosta näette ETF-rahastojen, aktiivisten sijoitusrahastojen sekä indeksiä seuraavien rahastojen eroja pääpiirteittäin. Koska aktiivisesti hoidetun rahaston tavoitteena on voittaa oma indeksi, tuotto vaihtelee paljon sekä sijoitusriski on suurempi. (Nordnet, 2021.)

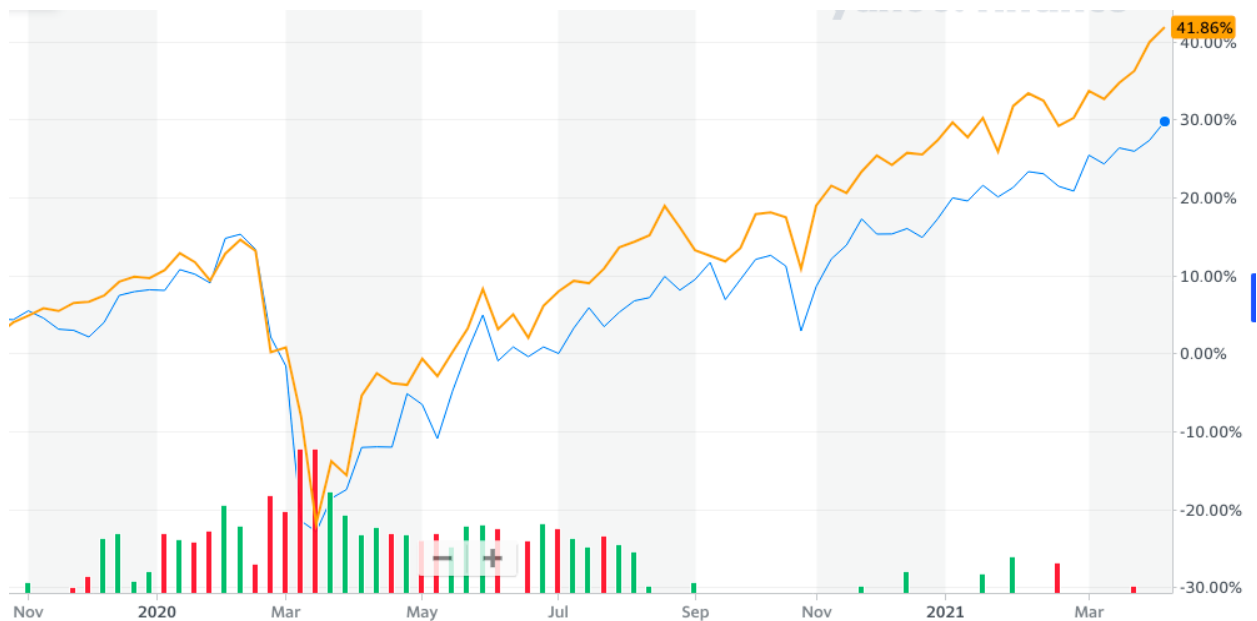
	ETF-rahastot	Aktiiviset sijoitusrahastot	Indeksiä seuraavat
Rakenne	Avoin rahasto	Avoin rahasto	Avoin rahasto
Sijoitustavoite	Indeksin replikointi	Indeksiä parempi tulos	Indeksin replikointi
Kaupankäynti	Pörssin aukioloaikoina	Kerran päivässä tai harvemmin	Kerran päivässä tai harvemmin
Saatavuus	Arvopaperivälittäjän kautta	Rahaston hallinnoijan tai välittäjän kautta	Rahastoyhtiön hallinnoijan tai välittäjän kautta
Noteeraus	Noteerataan nettoarvoon (NAV) kaupankäynnin aikana	Noteerataan päivittäin lähes rahaston nettoarvoon (NAV)	Noteerataan päivittäin lähes rahaston nettoarvoon (NAV)
Kulusuhteet	Kokonaiskulusuhde (TER)	Hallinnointipalkkio ja muut kulut	Hallinnointipalkkio ja muut kulut
Osto-/myyntihinnan ero	Kyllä	Kyllä (jollei vain yksi hinta)	Kyllä (jollei vain yksi hinta)
Osinkojen käyttö	Jaetaan ja kumuloidaan	Jaetaan tai kumuloidaan	Jaetaan tai kumuloidaan
Läpinäkyvyys	Korkea	Alhainen	Alhainen
Vähimmäissijoitusmäärä	Ei	Kyllä	Kyllä
Ennenaikaisesta lunastuksesta perittävät palkkiot	Ei	Joskus	Joskus
Jäljittelyvirhe	Alhainen	Korkea	Alhainen
Tuoton vaihtelu	Alhainen	Korkea	Alhainen
Hallinnoijan valintariski	Ei	Kyllä	Ei

Kuvio 1: ETF-rahastojen, aktiivisten sijoitusrahastojen ja indeksiä seuraavien rahastojen ero (Nordnet 2021.)

2.3.2 Indeksirahastot

Indeksirahasto on sijoitusrahasto, joka seuraa vertailuindeksiä. Indeksirahasto koostuu yleensä arvopapereista, korkosijoituksista tai osakkeista ja seuraa niiden kehitystä. Me käymme läpi tarkemmin osakeindeksiä. Osakeindeksi muodostuu osakkeista, ja yleisin tapa on markkina-arvopainotteinen, jolloin indeksin isoimmat yhtiöt saavat isoimman painoarvon. Indeksirahasto koostuu samalla tavalla vertailuindeksin osakkeista samalla painoarvolla. Osakeindeksi on passiivinen ja sitä muutetaan ainoastaan, jos vertailuindeksissä tapahtuu muutoksia, näin saadaan kulut pidettyä minimissä. Näin saadaan huomattavasti alemmat kulut kuin perinteisissä rahastoissa, mikä tarkoittaa myös parempia voittoja. (Sijoittaja 2021a.)

Koronapandemia vaikutti suuresti pörssissä maalikuussa 2020. Kuten kuviosta huomaa (Kuvio 2) sekä Helsingin pörssin indeksi OMX25 sekä Yhdysvaltojen indeksi S&P500 sukelsivat maalikuussa 2020, mutta molemmat ovat nousseet jo laskua edeltävän huipun yläpuolelle.

Kuvio 2: OMX 25 ja S&P 500 vertailu marraskuu 2019 - huhtikuu 2021. (Yahoo Finance 2021.)

2.3.3 ETF

ETF (Exchange Traded Fund) eli pörssinoteerattu rahasto, on passiivinen indeksirahasto, jolla voi käydä kauppaa pörssissä. Indeksirahaston ja ETF:n erona on, että indeksirahastoa ei ole listattu pörssiin, joten sitä ei pysty ostamaan samalla tavalla markkinoilta. (Sijoittaja 2021a.) ETF:iä voi ostaa ja myydä pörssin ollessa auki ja niiden arvo päivittyy reaaliajassa. Indeksirahastoja ja aktiivisesti hoidettuja rahastoja voi ostaa ja myydä yleensä kerran päivässä. (Nordnet 2021.) ETF:ien etuna on alhaiset kulut, sekä rahastot saavat osingot verovapaasti. ETF:ien salkunhoitajat eivät etsi yksittäisiä kasvuosakkeita tai isoja nousijoita vaan tarkoitus on pitää rahasto indeksin sisältöä vastaavana. ETF indeksin osuuksia voi ostaa pörssissä samalla tavalla kuin pörssiosakkeita, joten ne on myös helppo myydä pois tarvittaessa. (Saario, 2020, 39-40.)

2.4 Kryptovaluutta

Kryptovaluuttoja eli digitaalisia virtuaalivaluuttoja on olemassa jo tuhansia, joista tunnetuin on Bitcoin. Bitcoin perustuu avoimeen lähdekoodiin, mikä tarkoittaa sitä, että kuka vain voi kopioida kyseenomaisesta valuutasta oman versionsa. Kryptovaluutat eivät ole perinteisimmistä arvopapereista ja valuutoista poiketen keskuspankkien säätelyssä, vaan vapaat markkinat säätelevät niiden hinnan. (Bitkoinkeskus 2019.)

Bitcoin luotiin internet-rahaksi, jota voi nykypäivänä käyttää todella useassa paikassa ja sen käyttöön ei tarvita erillistä korttia ja pankkitiliä. Bitcoin on todella likvidi valuutta ja sillä käydään kauppaa miljardien eurojen edestä päivittäin ja tämä tekee siitä myös kiinnostavan sijoituskohteen. (Sijoittajan opas kryptovaluuttoihin 2021). Kryptovaluuttoihin sijoittamisen yleisin kritiikki on ollut, että ne eivät tuota arvoa omistajilleen perinteisten osakkeiden tapaan osinkojen muodossa. (Sijoittaja 2021b.)

Koronapandemia iski voimakkaasti osakemarkkinoihin sekä myös kryptovaluutta markkinoihin vuonna 2020, mutta Bitcoin toipui kurssilaskusta nopeimmin ylös verrattain Helsingin pörssiin tai Yhdysvaltojen S&P 500 -indeksiin. (Sijoittaja 2021b.)

2.5 Korkosijoittaminen

Korkosijoituksia on nykyään monenlaisia, mutta yleisimmät korkosijoittamisen muodot yksityissijoittajilla ovat talletukset ja joukkovelkakirjat. Joukkovelkakirjat jaetaan yleensä valtiolainoihin ja yrityslainoihin. Valtionlainoissa korot ovat nykyään todella alhaiset, jopa alle yhden prosentin, mutta nämä lainat ovat käytännössä riskivapaita. Yrityslainoilta sijoittajat yleensä vaativat isompaa tuottoa, koska näissä riski on myös isompi. Joukkovelkakirjoja löytyy lähes riskivapaasta, korkean riskin lainoihin ja kaikkea siltä väliltä. (Sijoittaja, 2015; Pörssisäätiö 2013, 9-10.)

Joukkovelkalainakirjat ovat yksi vanhimmista ja perinteisimmistä rahoitusinstrumenteista, jonka historiaa tunnetaan jo 1200-luvulta Italiasta. Yhtiöt, valtiot ja kunnat voivat ottaa lainaa sijoittajilta laskemalla liikkeeseen joukkovelkakirjoja, joita nykyään kutsutaan joukkolainoiksi, koska perinteisiä paperimuodossa olevia joukkovelkakirjalainoja harvemmin enää käytetään. Näissä lainoissa kesto vaihtelee muutamasta vuodesta aina kymmeneen vuosiin. Korkeus kiinteää, mutta se on mahdollista myös sitoa viitekorkoon tai inflaatioon. Lainanottaja maksaa yleensä pääoman takaisin vuosittaisina lyhennyksinä tai kertasuorituksena laina-ajan päättyessä. Jos velka maksetaan kokonaan takaisin kertasuorituksena, on tämänlainen nimitys bullet-laina. (Pörssisäätiö 2013, 10-11.)

Yksityissijoittajat voivat sijoittaa joukkolainaan joko merkitsemällä niitä liikkeenlaskun yhteydessä tai kuten muitakin rahoitusinstrumenttejä, useimmilla joukkolainoilla voi käydä kaupaa laina-aikana. Yleensä joukkolainoihin tarvitaan iso pääoma, jopa kymmenen tuhatta euroa, mutta nykyään löytyy myös poikkeuksia, jolloin mukaan pääsee pienemmälläkin pääomalla. Joukkovelkakirjoista saa yleensä paremman tuoton kuin talletuksista, ja ne sopivat hyvin muutaman vuoden mittaiseen säästämiseen. (Pörssisäätiö 2013, 10-12.)

Toinen yleinen korkosijoittamisen muoto on talletukset. Nämä talletukset ovat yleensä määräaikaisia ja korko paranee mitä pidempi sijoituksen kesto on. Pankeilla on myös sijoitustilejä jonne pääoman tallettamisesta saa koron ja varat voi nostaa tililtä vasta ennalta määrättyinä eräpäivinä. Riippuen sopimuksista, joiltain tileiltä voi nostaa varoja myös ennen eräpäivää ilman kuluja. Talletus on riskitöntä vakavaraisessa pankissa, mutta kannattaa ottaa huomioon inflaatio, varsinkin pitkäaikaisessa säästämässä. (Pörssisäätiö 2013, 9-10.)

Korkosijoittamista voi myös tehdä korkorahaston kautta. Tämä on hyvä vaihtoehto, jos pääoma on pienempi. Korkorahastoissa salkunhoitaja ostaa erilaisia korkosijoituksia, hajauttaen salkkua. Rahastoon sijoittaminen on joustavampaa, koska osuuksia voi ostaa ja myydä jatkuvasti ja helposti. Tuotto perustuu korkoihin ja sijoituskohteiden arvonnousuun tai laskuun. Rahasto-osuuden omistaja voi halutessaan päättää haluaako tuotot vuosittain vai lisätäänkö

kertynyt korko rahasto-osuuden arvoon ja lunastetaan vasta osuuden lunastamisen yhteydessä. (Pörssisäätiö 2013, 20.)

3 Sijoittajan tunnusluvut

Kun sijoittaja etsii pörssistä itselleen sopivia ostokohteita, tilinpäätöksen tunnusluvut auttavat sijoittajaa vertailemaan yhtiöitä keskenään. Tunnuslukuja on hyvä käyttää, kun vertailee erikokoisia yhtiöitä. Jos vertaa ison yhtiön liikevaihtoa pienen yhtiön liikevaihtoon, on isomman yhtiön reaaliluvut aina paljon isommat, esimerkiksi liikevoitto ja liikevaihto. Tunnusluvuilla voidaan verrata yhtiöitä keskenään, koska tunnusluvuissa käytetään jakajana yhtiön ko-koa kuvaavaa tilinpäätöserää, jolloin vertailu eri kokoisilla yhtiöillä on mahdollista. Tunnusluvut auttavat saamaan kuvan yhtiön taloudellisesta tilanteesta, ilman että koko tilinpäätöstä tarvitsee kahlata läpi. On kuitenkin huomioitava, kun vertaa yhtiöiden tunnuslukuja keskenään, että tunnusluvut on laskettu samalla tavalla ja mielellään samasta lähteestä. (Kallunki & Niemelä, 2012, 46-47.)

3.1 Kannattavuuden tunnusluvut

Sijoittajalle on tietenkin tärkeää, että yhtiö on kannattava. Hyviä tunnuslukuja kannattavuuden mittaamiseen ovat, oman pääoman tuotto prosentti ja sijoitetun pääoman tuotto prosentti. Myös erilaisia katelukuja käytetään kannattavuuden mittaamiseen, vaikka ne eivät ota kantaa pääomaan, joka on liiketoimintaan sijoitettu. (Kallunki & Niemelä, 2012, 47.)

Oman pääoman tuotto prosentti, eli ROE kertoo yhtiön omistajien näkökulmasta yhtiön kannattavuutta, ja se lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$\text{Oman pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Oma pääoma}}$$

Sijoitetun pääoman tuotto prosentti kertoo yhtiön kannattavuudesta kaikkien sijoittajien kannalta, eli oman ja vieraan pääoman kantilta. Sijoitetun pääoman tuotto prosentissa lasketaan rahoituskulut mukaan, koska ne ovat vieraan pääoman sijoittajien saamia tuottoja. (Kallunki & Niemelä, 2012, 50.) Sijoitetun pääoman tuotto prosentti lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto prosentti} = \frac{\text{Liikevoitto}}{\text{Sijoitettu pääoma}}$$

3.2 Velkaisuuden tunnusluvut

Yhtiön riskiä voi mitata yhtiön veloilla ja tämä on tärkeä mittari, kun määritetään yhtiön arvoa. Jotta velkaisuuden tunnuslukuja voidaan laskea, siihen tarvitsee oikaistua omaa pääomaa, joka sisältää oman pääoman lisäksi siihen rinnastettavat erät. Kun mitataan yhtiön velkaisuutta, yleisin mittari on omavaraisuusaste ja se lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$\text{Omavaraisuusaste} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Vastattavaa-Saadut lyhyt ja pitkäaikaiset ennakot}} \times 100\%$$

Tämä tunnusluku kuvaa oman pääoman suhteellisuutta koko pääomasta, mutta ei kuitenkaan kerro velan absoluuttista määrää. Tunnusluku ei myöskään ota huomioon yhtiön tasepuolella olevia mahdollisia rahavaroja ja muita sijoitusominaisuuksia, joilla yhtiö voi maksaa kuluja, joita tulee vieraasta pääomasta. Täytyy muistaa, että suurikaan velka ei kerro rahoituskellisesti riskistä, jos yhtiöllä on kattavasti rahavaroja velkojen vastapainoksi. Tämä käy myös toisinpäin, eli pienikin velka voi olla todella riskialtista, jos yhtiöllä ei ole rahavaroja velan hoitamiseksi. (Kallunki & Niemelä, 2012, 54-55.)

Nettovelkaantumisaste on hyvä tunnusluku riskin arvioinnissa, koska se ottaa nämä mainitut seikat huomioon. Nettovelkaantumisaste eli Net gearing lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$\text{Net gearing} = \frac{\text{Korolliset velat} - \text{Rahat ja pankkisaamiset} - \text{Rahoitusarvopaperit}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} \times 100\%$$

Nettovelkaantumisasaste kertoo velan nettomäärän, eli kuinka paljon yhtiöllä on nettovelkaa suhteessa omaan pääomaan, täten sen tulkinta on selkeää. Nettovelattomalla yhtiöllä tämä tunnusluku on negatiivinen tai nolla. Tällöin yhtiöön ei liity rahoituksellista riskiä. (Kallunki & Niemelä, 2012, 55.)

3.3 Kasvuluvut

Kun sijoittajat ennakoivat yhtiön tulevaa arvoa, on iso paino yhtiön tulevaisuuden kasvuodotuksilla. Jos olettaa että yhtiö kasvaa tulevaisuudessa samaa tahtia kuin menneisyydessä, voi näitä tunnuslukuja käyttää ennustusten apuna. Yleisimpiä kasvulukuja ovat, liikevaihdon kasvu, tuloksen kasvu sekä taseen loppusumman kasvu. Liikevaihdon kasvua käytetään erityisen paljon, koska se kuvastaa yhtiön liiketoiminnan laajenemista, joka on taas usein hyvä lähtökohta, kun haluaa pohtia tulevaisuuden taloudellisia odotuksia ja kehittymistä. (Kallunki & Niemelä, 2012, 56.)

Liikevaihdon kasvu lasketaan alla olevalla kaavalla. On kuitenkin tärkeä muistaa, että liikevaihdon kasvu voi johtua myös yritysostoista, rakenteellisista muutoksista tai valuuttakurssien vaikutuksista. Muutos voi johtua myös tilinpäätöskäytänteiden muuttumisesta. Jos haluaa laskea pelkästään orgaanista kasvua, se vaatii näiden muiden tekijöiden vaikutusten poistamista, muuten analysointi voi olla harhaanjohtavaa. (Kallunki & Niemelä, 2012, 57, 70.)

$$\text{Liikevaihdon kasvu} = \frac{\text{Liikevaihto (tänä vuonna)} - \text{Liikevaihto (edellisenä vuonna)}}{\text{Liikevaihto (edellisenä vuonna)}}$$

3.4 Muita tunnuslukuja

Muita tunnettuja tunnuslukuja ovat osakekohtainen tulos, P/E -luku ja osinkotuotto prosentti. Erilaisia tunnuslukuja on todella paljon, mutta seuraavaksi käydään nämä kolme yleistä tunnuslukua läpi.

3.4.1 Osakekohtainen tulos

Osakekohtainen tulos eli EPS (Earnings Per Share) kertoo yrityksen kehityksestä, eli paljonko osakkeenomistajille kuuluu voittoa per osake. Yleensä seurataan oikaistua osakekohtaista tulosta, josta on poistettu kertaluontoiset kulut ja tulot. Kun osakekohtaista tulosta lasketaan, käytetään keskimääräistä osakkeiden määrää tilikaudella, koska tämä määrä voi muuttua osakeannista johtuen. On tärkeää selvittää mistä EPS kasvu johtuu, koska yritykset ostavat omia osakkeitaan takaisin, jolloin osakkeiden lukumäärä pienenee ja osakekohtainen tulos voi nousta, vaikka liikevaihto ja liikevoitto pysyy samana tai jopa laskee, tällöin myöskään osakekurssi ei tule kehittymään odotettuun malliin. (Sijoittaja, 2021c.) Osakekohtainen tulos lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$\text{Osakekohtainen tulos} = \frac{\text{Tilikauden tulos}}{\text{Osakkeiden lukumäärä}}$$

3.4.2 P/E -luku

P/E -luku eli Price Per Earnings on osakkeen hinta jaettuna osakekohtaisella tuloksella. Tämä tunnusluku kertoo, kuinka monta vuotta osakkeella menee, että se maksaa itsensä takaisin tuloksella laskettuna. Historiassa P/E -luku 16 on ollut Helsingin pörssin keskiarvo. Jos yhtiön P/E -luku on alle 16, se tarkoittaa, että osakkeen arvostus on edullista verrattaessa historiaan ja toisin päin jos P/E -luku on yli 16, on osakkeen arvostustaso korkeampi kuin historiassa. P/E -lukua tarkastellessa kannattaa kuitenkin olla huolellinen esimerkiksi syklisillä osakkeilla, joilla tulos vaihtelee voimakkaasti vuodesta toiseen. (Sijoittaja, 2021c.) P/E -luku lasketaan alla olevalla kaavalla.

$$P/E \text{ luku} = \frac{\text{Osakekurssi}}{\text{Osakekohtainen tulos}}$$

3.4.3 Osinkotuottoprosentti

Osinkotuottoprosentti on sijoittajalle tärkeä tunnusluku, koska osinko on yleensä vakaampi kuin osakekohtainen tulos. Yhtiöt pyrkivät myös huonoina vuosina maksamaan osakkeen omistajille osinkoa, koska osakkeen omistajat yleisesti arvostavat tasaista osinkovirtaa ja osinkohistoriaa. Yhtiöt jotka maksavat osinkoa voidaan jakaa kahteen eri tyyliin:

- Osinko-osake tarjoaa keskimääräistä korkeampaa osinkotuottoa
- Osinkoaristokraatti kasvattaa osinkoa tasaisesti vuodesta toiseen

Osinkotuottoprosenttia laskiessa kannattaa aina käyttää tulevaa osinkoa, koska mennyt osinko on jo maksettu. Jos yhtiö ei maksa osinkoa, sille on kaksi selitystä, yhtiö on maksuvaikeuksissa ja sillä ei ole jakokelpoisia varoja tai yhtiö on kasvuyhtiö, joka sijoittaa voitot yhtiön tulevaisuuden kasvuun. Osinkotuottoprosentti lasketaan alla olevalla kaavalla. (Sijoittaja, 2021c.)

$$\text{Osinkotuottoprosentti} = \frac{\text{Osakekohtainen osinko}}{\text{Osakkeen hinta}} \times 100$$

4 Riskit

Sijoittamisessa puhutaan aina tuotoista, mutta yhtä tärkeää on ottaa huomioon sijoittamiseen kuuluvat riskit. Sijoituspäätöksen pitäisi aina perustua tuottoon ja riskiin. Riski on todennäköisyys sille, kuinka paljon sijoituksen toteutunut tuotto poikkeaa odotetusta tuotosta. Riski on

siis tuoton vaihtelua. Mitä enemmän tuotot vaihtelevat ja heilahtelevat, eli kuinka suuri näiden hajonta on, sitä suurempi on riski. Tuottojen heilahtelua sanotaan myös volatilitteetiksi. Riski aiheutuu useasta tekijästä, tässä kappaleessa käydään läpi korkoriski, markkinariski ja inflaatoriski. (Nikkinen, Rothovius & Sahlström 2002, 28-29.)

Kaikki sijoitukset sisältävät riskiä, mikä kertoo sen, että sijoituksen tuotosta ei voi etukäteen olla varma. Tuotto voi olla joko suurempi tai pienempi kuin odotettiin. Sijoituspäätöstä tehdessä arvioidaan tulevat tuotot ja millä todennäköisyydellä niihin päästään. (Nikkinen ym. 2002, 31.) Täytyy muistaa, että tuoton vaihtelu ei ole välttämättä riskiä, jos tämä vaihtelu on etukäteen tiedossa. Jos haetaan suuria tuottoja, on riskit myös suuret. (Puttonen 2009, 54.)

Kuten aikaisemmassa sijoitusstrategia kappaleessa mainittiin, riskiä voi vähentää hajauttamalla sijoitukset. Puttosen (2009, 56.) mukaan hajauttaminen onnistuu parhaiten ja siitä on eniten hyötyä, jos löytää sijoituskohteita, jotka korreloivat keskenään mahdollisimman vähän.

4.1 Korkoriski

Korkoriskillä tarkoitetaan muutoksia korkotasoihin, jotka taas aiheuttavat arvopapereiden hinnan vaihteluita. Jos muut tekijät ovat pysyneet ennallaan, korkojen nousu laskee arvopapereiden hintaa ja taas korkojen lasku nostaa arvopapereiden hintaa. Nämä vaikutukset johtuvat laskentatavasta arvopapereiden kohdalla, mutta suuremmat vaikutukset ovat velkakirjoihin. (Nikkinen ym. 2002, 29.)

4.2 Markkinariski

Markkinariski on kaikkien sijoituskohteiden keskimääräisen hintatason heilumisen vaara, jolloin arvopapereiden hinnat vaihtelevat. Markkinariski vaikuttaa kaikista eniten pörssiosakkeiden tuottoihin, mutta koskee kaikkia arvopapereita kuitenkin. Markkinariski syntyy yhtiöiden ulkopuolisista asioista, kuten pandemioista, sodista tai talouden rakenteellisista muutoksista. (Nikkinen ym. 2002, 29.) Ainut tapa välttää markkinariskiä on poistua markkinoilta, kun kehityksen suunta on kääntynyt alaspäin. Mitä enemmän salkussa on arvopapereita, sitä suurempi markkinariskin suhde on ja taas täten yhtiökohtaisen riskin suhde laskee. (Saario 2020, 103, 108.)

4.3 Inflaatoriski

Inflaatoriski on niin sanottu ostovoimariski, jolla tarkoitetaan ostovoiman heikkenemistä, sijoitettu valuutta ei enää ole tulevaisuudessa yhtä suuri kuin sijoitushetkellä. Inflaatio on aina epävarmaa, joka tekee myös riskivapaista sijoituksista riskillisiä, vaikka niiden nimellinen tuotto olisikin riskivapaa. Inflaatio on kytköksissä korkotasoon, jos korkotaso nousee niin inflaatio myös kiihtyy ja sijoittajat vaativat parempia tuottoja kompensoimaan ostovoiman heikkenemistä. (Nikkinen ym. 2002, 29.)

5 Koronapandemian vaikutukset sijoitusmarkkinoilla

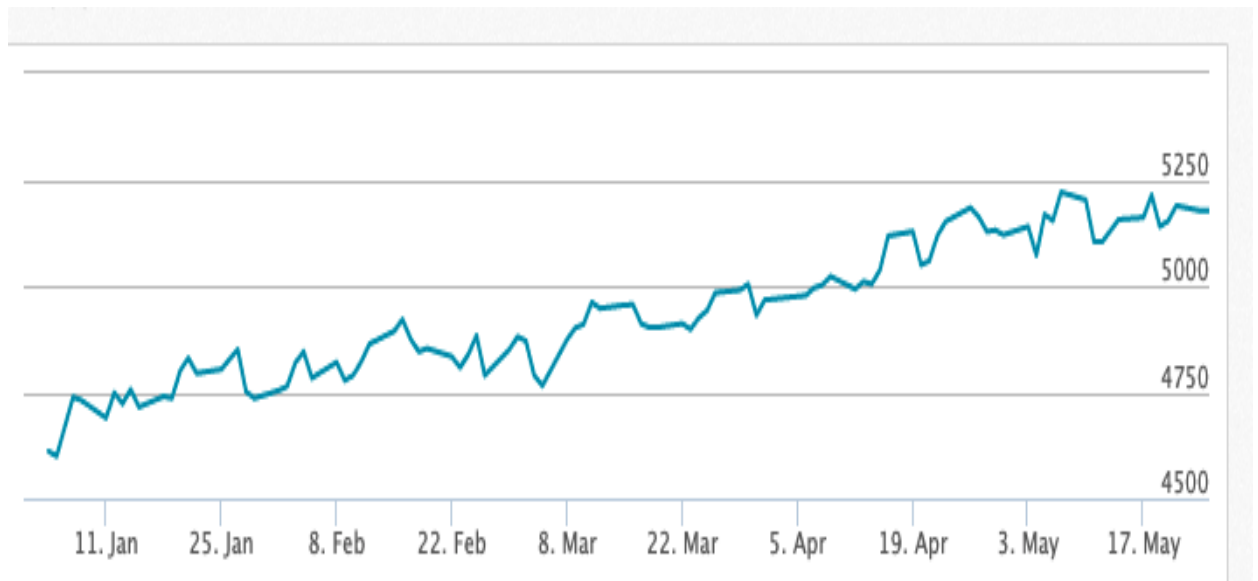
Sijoitusmarkkinoilla koettiin raju heilahdus, kun koronapandemia levisi maailman laajuisesti maaliskuussa 2020. Koronavirus ei ole ainoa sijoitusmarkkinoita värissyttänyt viruslaji, mutta edeltävien virusten esimerkiksi Zika- sekä SARS-virusten aiheuttamat markkinaheilahdukset eivät vedä vertoja koronavirukselle. (Työllisyysrahasto 2020.)

Markkinalaskuja koettiin kolmen kuukauden ajan Zika-viruksen aikana ja 2015-2016 vuodenvaihteessa markkinapudotusta oli 13 prosenttia. Vuonna 2003 SARS-viruksen markkinaheilahdus kesti kaksi kuukautta ja markkinapudotusta oli tuolloin 14 prosenttia. Vastaavasti vuonna 2020 helmi-maaliskuussa eli noin kuukauden aikana koronaviruksen aiheuttamaa markkinapudotusta S&P 500 - indeksissä oli tullut jo noin 18 prosenttia. (Työllisyysrahasto 2020.)

Ympäri maailman koronapandemian vaikutukset ovat olleet suuret, maat sulkiivat rajansa, ihmiset sulkeutuivat koteihinsa ja osa yhtiöistä joutui sulkemaan ovensa. Ihmiset jäivät työttömiksi ja kulutus hiipui minimiin. Maailmantalous koki kovan kolauksen alkuvuodesta 2020. (Lahti, Melkkilä & Parkkari 2020.)

Vaikka osakkeiden arvot romahtivatkin aivan pohjiin, nousi kurssit kolmen kuukauden jälkeen samoihin lukemiin, jossa olivat olleet ennen koronapandemiaa. (Lahti, Melkkilä & Parkkari 2020.)

Alla olevasta kuvioista (Kuvio 3) näkee kuinka Helsingin pörssin indeksi OMX25 on suoriutunut ajalla 4.1.2021 - 26.5.2021. Tammikuun neljäs päivä indeksin päätös oli 4611,05 kun taas toukokuun 25. päivä indeksi päätös oli 5176,33 jolloin noin viiden kuukauden muutos on ollut 12,3 prosenttia ylöspäin. (Nasdaq, 2021.)

Kuvio 3: OMXH25, OMX HELSINKI 25 (Nasdaq, 2021.)

S&P 500 kehitys vuonna 4.1.2021 - 25.5.2021 on ollut seuraavaa. Tammikuun neljäntenä päivänä indeksi sulkeutui 3700,65 pisteeseen ja toukokuun 25 indeksi sulkeutui 4188,13 pisteeseen. Kasvua on ollut 13,7 prosenttia, eli hieman enemmän kuin Suomessa OMXH25. (Kauppalehti 2021.)

Kuvio 4: S&P 500 Indeksi ja kurssikehitys (Kauppalehti, 2021)

Suomalaiset ovat hullaantuneet sijoittamaan koronapandemian aikana, jopa yli 900 000 suomalaista sijoittaa tällä hetkellä pörssiosakkeisiin. Suomalaiset sijoittajat ovat suosineet kuitenkin enemmän ulkomaalaisia pörssiosakkeita kuin suomen pörssiä. Suomalaisten sijoittajien kymmenen isoimman ulkomaalaisten omistusten joukossa selkeästi suosiossa on teknologiajättejä kuten Apple, Facebook, Amazon, Google. Myös Tesla on hyvin suosittu ostettu osake, sen osakkeen arvo on 15-kertaistunut muutamassa vuodessa. (Mäntylä, 2021.)

6 Tutkimus

Tutkimusaiheemme on koronapandemian vaikutukset yksityissijoittajiin. Kuinka yksityissijoittajat sijoittavat koronapandemian aikana, onko sijoitusstrategia muuttunut vai pysynyt ennallaan viimeisen vuoden aikana, kun koronapandemia laajeni maailman laajuiseksi maaliskuussa 2020. Tutkimme, onko sijoituskohteet pysyneet samana vai onko koronapandemia aiheuttanut syitä sijoituskohteiden muuttamiseen. Tutkimme myös, onko koronapandemia muuttanut tulevaisuuden sijoitusnäkemystä, sijoitusstrategiaa ja sijoituskohteita jollain tapaa.

6.1 Tutkimuksen toteutus

Toteutamme tutkimuksemme määrällisellä tutkimusmenetelmällä. Valitsimme yleisimmän menetelmän, joka on kyselylomake. Toinen hyvä vaihtoehto tutkimusmenetelmään olisi ollut haastattelu. (Vilka 2015, luku 4.) Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä sopii tämän aiheen tutkimiseen, kun rahoitusmarkkinoilla lukujen analysointi ja vertailu on tärkeää.

Olemme laatineet kyselylomakkeen tutkimukseemme. Kyselylomakkeen suunnitteleminen on haasteellista, jotta osaa valita oikean tyylin omalle tutkimuksen aiheelle on perehdyttävä kyselylomakkeen eri versioihin. Kyselylomakkeesta löytyy monta erilaista versiota, on postikysely, informoitu kysely ja joukkokysely. Standardoitu tutkimuskysely on yleinen, silloin kysely suoritetaan samalla tavalla ja samoilla kysymyksillä jokaisella kyselyyn osallistuneella. (Vilka 2015, luku 4.)

Kyselylomakkeelle voidaan valita avoimia kysymyksiä, monivalintakysymyksiä tai sekamuotoisia kysymyksiä. Meidän tutkimuksemme aiheeseen parhaiten sopii monivalintakysymykset sekä avoimet kysymykset, sillä haluamme tietää mitä ihmiset ajattelevat koronapandemian vaikutuksista omiin sijoituksiinsa. (Vilka 2015, luku 4.)

Tutkimuskyselymme toteutettiin Google Forms alustaa käyttäen ja levitettiin laajalle alueelle eri sähköisiä kanavia käyttäen esimerkiksi Facebookia, WhatsAppia ja muita sosiaalisen median kanavia. Tutkimuksessa oli kuitenkin rajauksena, että vastaajan tuli olla yksityisijoittaja, koska muuten vastauksista ei olisi hyötyä tutkimuksen kannalta. Tutkimuksen tuloksissa käytettävät kuviot on tehty Google Forms alustasta.

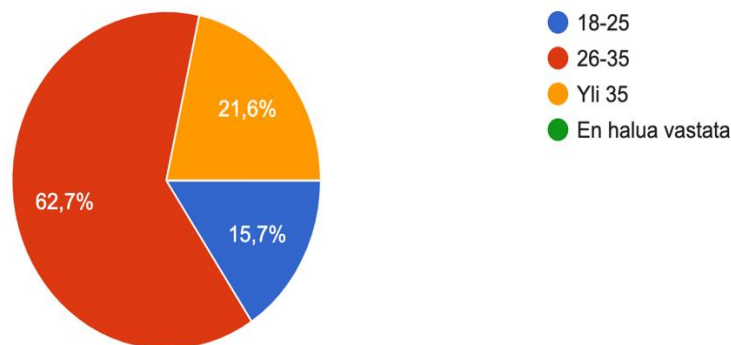
6.2 Tutkimuksen tulokset

Kyselyyn vastasi 51 yksityisijoittajaa 5.5.2021 - 12.5.2021 välisenä aikana. Käymme aluksi läpi hieman vastaajien taustatietoja. Vastaukset kyselyyn suoritettiin anonyymisti, eikä vastauksia voi yhdistää yksittäiseen henkilöön.

Kyselyyn vastanneista 62,7 % oli 26-35-vuotiaita, 21,6 % yli 35-vuotiaita ja 15,7 % vastanneista ilmoittivat iäkseen 18-25 vuotta. Näistä vastaajista 56,9 % oli naisia ja 43,1 % olivat miehiä. Työssäkäyviä vastanneista oli 82,4 %, opiskelijoita 13,7 % sekä 2 % vastaajista olivat työttömiä tai eläkeläisiä. Kysyimme vastaajilta mikä on korkein koulutus, jonka he ovat käyneet. Vastanneista 56,9 % oli käynyt alemman ammattikorkeakoulun, 13,7 % oli käynyt yliopiston, 9,8 % lukion, 7,8 % oli käynyt ammattikoulun, 5,9 % oli käynyt ylemmän ammattikorkeakoulun. Loput vastaajista olivat käyneet joko Kauppatieteen yo-koulutuksen, peruskoulun tai kauppaopiston.

Ikä?

51 vastausta

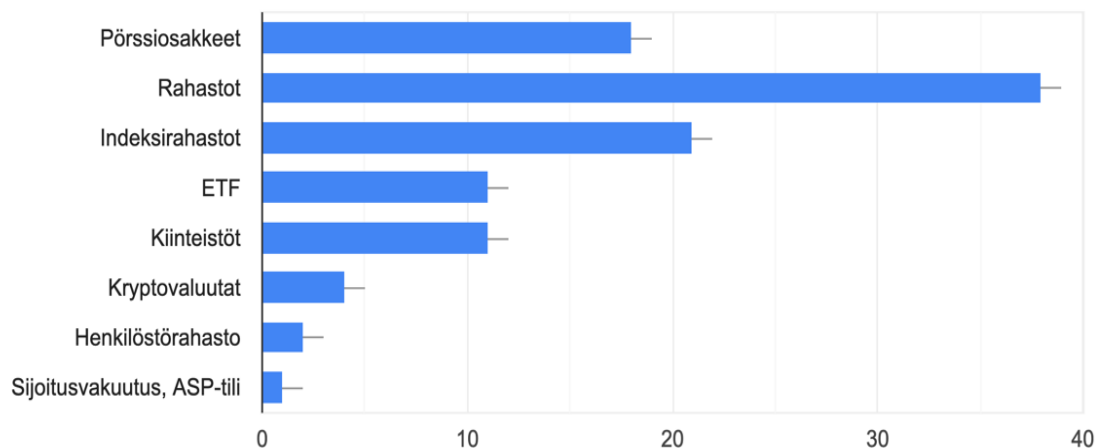

Kuvio 5: Ikäjakauma

Kysyimme kyselyssä mitkä ovat heidän sijoituskohteensa. Kuten alla olevasta kuviosta näkee (Kuvio 6: Sijoituskohteet) kyselyyn vastanneista 74,5 % sijoittavat rahastoon, joka oli ylivoimaisesti suosituin sijoituskohde. Kyselyssä oli eroteltu rahastot ja indeksirahastot. Toiseksi eniten, eli 41,2 % vastanneista sijoittavat indeksirahastoihin. 35,8 % vastanneista sijoittavat pörssiosakkeisiin. Yli 20 prosenttia vastanneista sijoittaa myös ETF:iin ja kiinteistöihin. Alle 10 prosenttia vastaajistamme sijoittaa myös kryptovaluuttoihin, henkilöstörahastoon, sijoitusvakuutukseen sekä ASP-tiliin.

Mitkä ovat sijoituskohteesi? Voit valita useamman.

51 vastausta

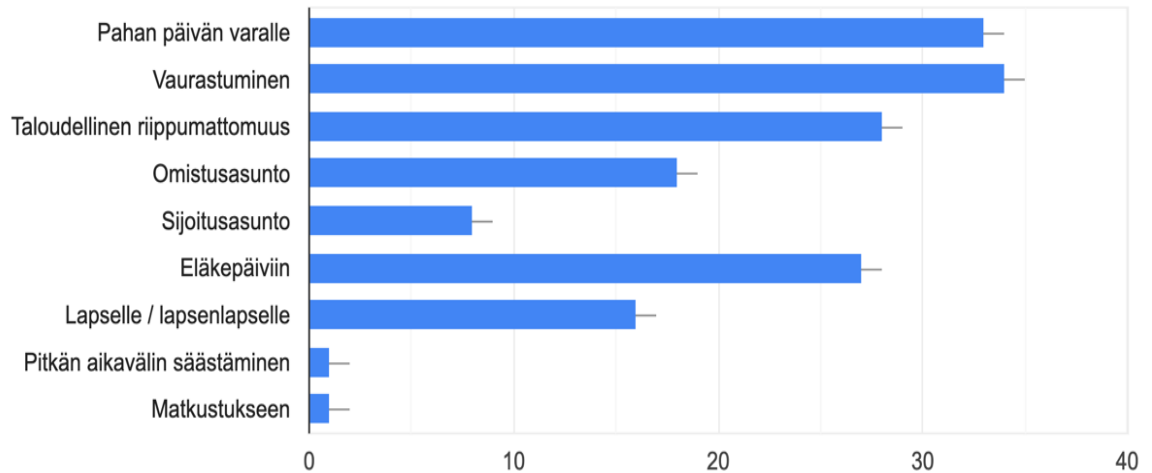

Kuvio 6: Sijoituskohteet

Seuraavaksi kysyimme vastaajilta mikä on heidän sijoittamisensa tai säästämisen tarkoitus (Kuvio 7: Sijoituksen tarkoitus). Suurin osa vastaajista kertoi, että he säästävät tai sijoittavat vaurastuakseen (66,7 % vastanneista) sekä pahan päivän varalle (64,7 % vastaajista). Yli puolet vastanneista kertoivat myös sijoittavansa ja säästävänsä taloudelliseen riippumattomuuteen (54,9 % vastanneista) ja eläkepäiviin (52,9 % vastanneista). 35,8 % vastanneista ilmoitti säästävänsä omistusasuntoon sekä 31,4 % vastaajista säästi ja sijoitti lapselle tai lapsenlapselle. Pieni osa vastaajista, eli 15,7 % ilmoitti säästävänsä sijoitusasuntoon. Kyselyyn vastanneista 2 % oli vastannut avoimeen kommenttiin säästävänsä matkustamiseen sekä sijoittavan pitkälle aikavälille.

Mihin tarkoitukseen säästät ja sijoitat? Voit valita useamman.

51 vastausta

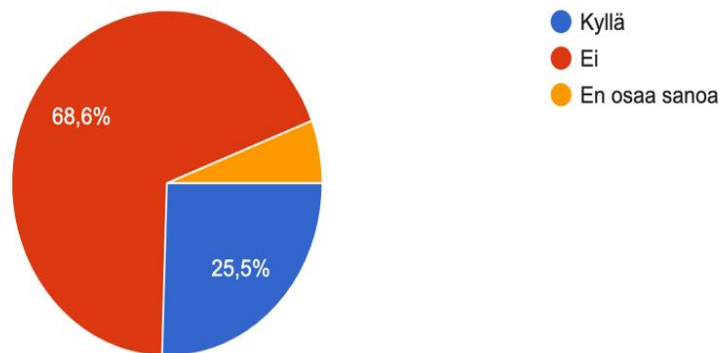
Kuvio 7: Sijoituksen tarkoitus

Seuraavaksi kyselyssä kysimme vastaajilta, onko koronapandemialla ollut vaikutusta heidän sijoitusstrategiaansa viimeisen vuoden aikana. Vastanneista 68,6 % kertoi, että koronapandemialla ei ole ollut vaikutusta heidän sijoitusstrategiaansa, kun taas 25,5 % vastanneista olivat sitä mieltä, että koronapandemialla on ollut vaikutusta heidän sijoitusstrategiaansa. Vastaajista 5,9 % ei osannut sanoa, kokevatko koronapandemian vaikuttaneen sijoitusstrategiaansa.

Vastaajat, jotka vastasivat kyllä edelliseen kysymykseen, saivat vapaaehtoisesti kertoa avoimeen kommenttiin, kuinka ja miten koronapandemia on vaikuttanut heidän sijoitusstrategioihinsa. Suosituimmat vastaukset olivat, että on lisännyt sijoituksia, kasvattanut riskitasoa sekä on ollut enemmän tai vähemmän rahaa sijoitettavaksi.

Onko koronapandemialla ollut vaikutusta sijoitusstrategiaasi viimeisen vuoden aikana?

51 vastausta

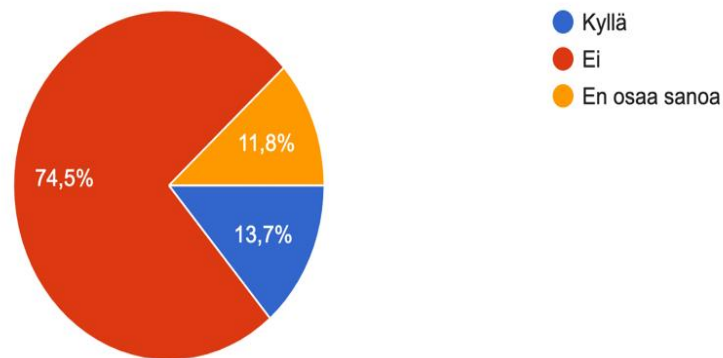
Kuvio 8: Koronapandemian vaikutukset sijoitusstrategiaan

Seuraava kysymyksemme oli, että kokevatko vastaajat koronapandemian vaikuttaneen heidän sijoitusstrategiaansa pitkällä aikavälillä. Iso osa vastaajista kokee, että koronapandemia ei ole vaikuttanut heidän sijoittamiseensa tai säästämiseen pitkällä aikavälillä. 13,7 % vastaajista ilmoittaa, että koronapandemialla on ollut vaikutuksia heidän pitkäaikaiseen sijoittamiseensa tai säästämiseen ja 11,8 % vastaajista ei osannut sanoa, onko pandemialla ollut vaikutusta pitkällä aikavälillä.

Vastaajista, jotka kertoivat koronapandemian muokanneet heidän pitkän aikavälinsä sijoitussuunnitelmia, avoimet kommentit kertoivat tulevaisuudessa yksityissijoittajan hajauttamisen kasvattamisesta, tulevaisuudessa sijoitan enemmän sekä riskinotto halukkuus on vähentynyt.

Koetko koronapandemian vaikuttaneen sijoitussuunnitelmaasi pitkällä aikavälillä?

51 vastausta

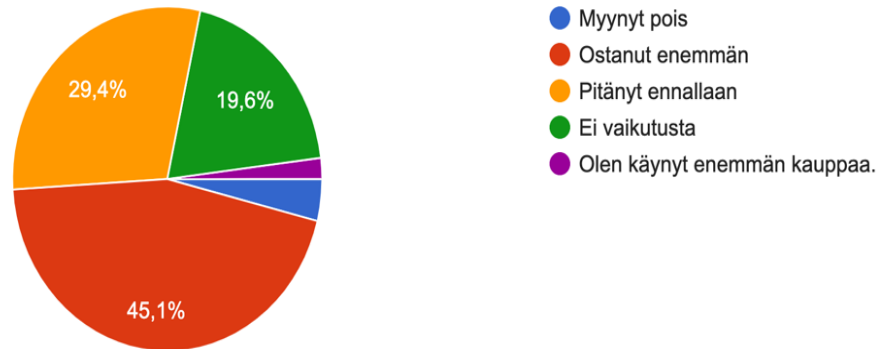
Kuvio 9: Koronapandemian vaikutukset pitkällä aikavälillä

Viimeisenä rajattuna kysymyksenä kysyimme vastaajilta ovatko he koronapandemian aikana ostaneet enemmän vai ostaneet vähemmän, myyneet enemmän vai myyneet vähemmän vai ovatko pitäneet sijoituskohteensa täysin ennallaan. 45,1 % vastanneista kertoi, että he ovat koronapandemian takia ostaneet enemmän sijoituksia normaalia enemmän. 29,4 % vastanneista taas kertoo, että ovat pitäneet sijoituskohteensa ennallaan koronapandemian takia.

Vastanneista 19,6 % olivat sitä mieltä, että koronapandemialla ei ole ollut vaikutusta sijoituskohteiden kaupankäyntiin. Pieni osa vastanneista, eli 3,9 % on koronapandemian takia myynyt pois omistuksiaan. 2 % vastanneista kertovat, että on käynyt yleisesti enemmän kauppaa koronapandemian takia, tarkentamatta enempää oliko nämä myyntejä, ostoja vai molempia.

Oletko koronapandemian aikana normaalia enemmän myynyt, ostanut vai pitänyt sijoituskohteesi ennallaan?

51 vastausta

Kuvio 10: Kaupankäynti

Viimeisimpänä kyselyssä oli jätetty vastaajille mahdollisuus vapaaehtoiseen kommenttiin, kuinka koronapandemia on yleisesti vaikuttanut heidän sijoittamiseensa ja säästämiseen. Saimme vapaaehtoiseen kommenttiin vastauksia 21 kappaletta. Otamme esiin niistä muutamman.

Yleisimmät kommentit olivat, että rahaa on jäänyt säästettäväksi ja sijoitettavaksi hieman aikaisempaa enemmän. Matkustuskielto sekä kulttuuritapahtumien olemattomuus on pienentänyt monen menoja ja normaalia kulutusta ja näin ollen yksityissijoittavat ovat sijoittaneet enemmän.

Toisena yleisenä kommenttina saimme, että riskitasoa on hieman madallettu ja koronapandemia on saanut ajattelemaan, että kuinka selviää, jos tulot loppuisivatkin äkillisesti. Osa vastaajista taas kertoo, että koronapandemia ei ole vaikuttanut yleisesti sijoittamiseen, vaan sijoittavat sen verran, kun on likvidiä sijoittaa.

7 Johtopäätökset

Opinnäytetyötä varten teetetyin kyselyn perusteella voimme todeta, että koronapandemian vaikutukset yksityissijoittajiin on olleet vaihtelevat. Osa on nähnyt koronapandemian

ostomahdollisuutena, osa taas on pitänyt sijoitukset ennallaan ja osa on käynyt kauppaa niin kuin ennenkin. Ainoastaan todella pieni osa on koronapandemian johdosta alkanut myymään omistuksiaan.

Kyselyn tuloksista hieman yllätti rahastojen iso prosentuaalinen osuus, vaikka ne Suomessa ovatkin todella suosittu sijoitusmuoto. Kryptovaluuttojen poissaolo, vain todella pieni prosentti oli sijoittanut näihin, yllätti myös todella paljon. Kyselyyn vastaajat olivat kuitenkin pääsääntöisesti alle 35-vuotiaita ja kryptovaluutat tuntuvat olevan tämän hetken trendi, johon varsinkin nuorempi sukupolvi sijoittaa.

Kyselyyn vastasi 51 yksityissijoittajaa, joista suurin osa oli työssäkäyviä alle 35-vuotiaita. Yleensä nuoremmilla sijoittajilla sijoitusaika on pidempi kuin taas vanhemmilla sijoittajilla. Kuten tutkimuksessakin selvitettiin, iso osa säästää eläkepäiviin. Kyselystä kävi ilmi, että koronapandemialla ei ollut suuria vaikutuksia sijoittajien pitkä aikavälin sijoitussuunnitelmiin. Jos sijoitusaika on pitkä, ei yhdellä eikä kahdellakaan vuodella ole suurta merkitystä, kun puhutaan reippaasti yli 10 vuoden sijoitusajasta.

Kyselyyn ei vastannut montaa yli 35-vuotiasta, jolloin tulokset tulevat aika suppealta ikäryhmältä, mikä tekee kyselyn tuloksista hieman epäluotettavat. Olisi ollut hyvä myös tutkia koronapandemian vaikutuksia vanhempaan sukupolveen, joilla sijoitusaika on yleisesti lyhyempi. Koska vastaajat ovat nuorempia he kokevat pitkän aikavälin strategian pysyneen hyvin samantaisena kuin se oli ennen koronapandemiaa. Olisi ollut hyvä saada vastauksia myös sijoittajilta, joilla sijoitusaika on lyhyempi, kuinka isot kurssivaihtelut ovat vaikuttaneet heidän suunnitelmiinsa, riskinsietokykyyn tai riskinottohalukkuuteen.

Kyselymme avoimissa kommentteissa selvisi, että osa kokee säästämiseen ja sijoittamiseen jäävän enemmän varoja kuin ennen koronapandemiaa. Osalle vastanneista taas koronapandemia on vaikuttanut aivan toisinpäin ja säästämiseen ja sijoittamiseen varoja on huomattavasti vähemmän kuin ennen koronapandemiaa.

Kyselyn otanta on kuitenkin aika pieni, joten koronapandemian vaikutuksia isossa kaavassa on todella vaikea hahmottaa. Koronapandemia on vaikuttanut jokaiseen sijoittajaan eri tavalla, mutta tuloksista voidaan kuitenkin todeta, että iso osa on hyödyntänyt kurssien voimakkaat laskut koronapandemian aikana, lisäämällä omistuksia omaan salkkuun.

Maailman ja Suomen talous on kohentunut huomattavasti kurssiromahduksesta, joka tapahtui vuoden 2020 maaliskuussa. Tämä romahdus tarjosi tietenkin paljon ostomahdollisuuksia, joita myös kyselyyn vastanneet henkilöt ovat käyttäneet hyväksi. Tulevaisuutta on tietenkin mahdotonta ennustaa, mutta indeksien perusteella, markkinat ovat toipuneet maaliskuun 2020 pörssiromahduksesta ja jatkaneet sen jälkeen nousuaan. Mielenkiitoista on seurata, kun

koronapandemiasta johtuneita rajoituksia aletaan poistamaan ja elämä toivottavasti palaa normaalimpaan suuntaan, kuinka markkinat reagoivat näihin asioihin.

Lähteet

Painetut

Elo, H. & Saarhelo, J. 2018. Osakesijoittajan maailmanvalloitus. Helsinki: Alma Talent.

Erola, M. 2012. Paras sijoitus: Itsepuolustusopas sijoittajille. 8. painos. Helsinki: Talentum.

Kallunki, J & Niemelä J. 2012. Osakkeen arvonmääritys - Onnistunut sijoituspäätös. Helsinki: Talentum.

Nikkinen, J., Rothovius, T., Sahlström, P. 2002. Arvopaperisijoittaminen. Helsinki: WSOY.

Puttonen, V. 2009. Osta halvalla myy kalliilla. Helsinki: WSOY.

Saario, S. 2020. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 20. painos. Helsinki: Alma Talent.

Sähköiset

Bitcoinkeskus 2019. Mikä on kryptovaluutta ja mihin sitä tarvitaan. Viitattu 18.4.2021

<https://bitcoinkeskus.com/kryptovaluutta/>

Kauppalehti 2021. S&P 500 Indeksi ja kurssikehitys. Viitattu 26.5.2021 <https://www.kauppalehti.fi/porssi/indeksit/INX>

Lahti P., Melkkilä K. & Parkkari J. 2020. Sijoittajat porskuttavat talousahdingosta huolimatta - ”Markkinoilla on fiilis, että korona tuli ja meni” Viitattu 24.5.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11386705>

Mäntylä Juha-Matti. 2021. Suomalaiset hullaantuivat ulkomaisista osakkeista: Uusista sijoituksista jo lähes 40% menee ulkomaille - Tesla on piensijoittajien suosikki. Viitattu 24.5.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11887696>

Nordnet 2021. Mitä eroa on ETF:llä ja tavallisella rahastolla. Viitattu 27.4.2021.

<https://www.nordnet.fi/blogi/koulu/etf-eli-porssinoteeratut-rahastot/mita-eroa-on-etflla-ja-tavallisella-rahastolla/>

Nasdaq 2021. OMXH25, OMX Helsinki 25, (FI0008900212) Viitattu 26.5.2021 https://www.nasdaqomxnordic.com/indeksit/historialliset_kurssitiedot?Instrument=FI0008900212

Pörssisäätiö 2013. Sijoittajan korko-opas. Viitattu 31.5.2021 https://www.porssisaatio.fi/wp-content/uploads/2011/12/korko_opas_2013_final_perus_KORJ.pdf

Sijoittaja 2021. Indeksirahasto vs. ETF- Mitä eroa? Viitattu 18.4.2021 <https://www.sijoittaja.fi/149510/indeksirahasto-vs-etf/>

Sijoittaja 2021. Miten kryptovaluuttoihin sijoittaminen eroaa osakesijoittamisesta? Viitattu 18.4.2021. <https://www.sijoittaja.fi/278334/miten-kryptovaluuttoihin-sijoittaminen-eroaa-osakesijoittamisesta/>

Sijoittaja 2021. Kolme sijoittajan tärkeintä tunnuslukua. Viitattu 27.5.2021 <https://www.sijoittaja.fi/64957/kolme-sijoittajan-tarkeinta-tunnuslukua/>

Sijoittaja 2015. Korkosijoittaja - lue tämä! Viitattu 31.5.2021 <https://www.sijoittaja.fi/29688/korkosijoittaja-lue-tama/>

Sijoittajan opas kryptovaluuttoihin 2021. Viitattu 18.4.2021. https://coinmotion.com/wp-content/uploads/2021/02/sijoittajan_opas_kryptoon_2021.pdf

THL 2021. Oireet ja hoito - koronavirus. Viitattu 18.4.2021. <https://thl.fi/fi/web/infektiotaudit-ja-rokotukset/ajankohtaista/ajankohtaista-koronaviruksesta-covid-19/oireet-ja-hoito-koronavirus>

Työllisyysrahasto 2020. Korona ei ole ainoa virus, joka on ravistellut sijoitusmarkkinoita. Viitattu 27.4.2021. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/korona-ei-ole-ainoa-virus-joka-on-ravistellut-sijoitusmarkkinoita?publisherId=69817871&releaseld=69876495>

Vilkkä, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

WHO 2021. WHO Coronavirus (COVID-19) Dashboard. Viitattu 25.5.2021. <https://covid19.who.int/>

Yahoo Finance 2021. Viitattu 18.4.2021. Finance.yahoo.com

Nordnet 2021. Mitä eroa on ETF:llä ja tavallisella rahastolla. Viitattu 27.4.2021. <https://www.nordnet.fi/blogi/koulu/etf-eli-porssinoteeratut-rahastot/mita-eroa-on-etflla-ja-tavallisella-rahastolla/>

Julkaisemattomat

Nordnet Suomi. Sijoitusstrategiat -webinaari. 11.1.2017. Viitattu 18.4.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=Gwtl03MQhro>

Nordnet Suomi. Hajauttamisen perusteet -webinaari. 29.4.2016. Viitattu 18.4.2021. <https://www.youtube.com/watch?v=YGsssSn4ulk>

Kuviot

Kuvio 1: ETF-rahastojen, aktiivisten sijoitusrahastojen ja indeksiä seuraavien rahastojen ero (Nordnet 2021.)	12
Kuvio 2: OMX 25 ja S&P 500 vertailu marraskuu 2019 - huhtikuu 2021. (Yahoo Finance 2021.)	13
Kuvio 3: OMXH25, OMX HELSINKI 25 (Nasdaq, 2021.)	23
Kuvio 4: S&P 500 Indeksi ja kurssikehitys (Kauppalehti, 2021).....	23
Kuvio 5: Ikäjakauma.....	25
Kuvio 6: Sijoituskohteet	26
Kuvio 7: Sijoituksen tarkoitus.....	27
Kuvio 8: Koronapandemian vaikutukset sijoitusstrategiaan	28
Kuvio 9: Koronapandemian vaikutukset pitkällä aikavälillä	29
Kuvio 10: Kaupankäynti	30

Liitteet

Liite 1: Koronapandemian vaikutukset yksityisjoittajiin kyselylomake	37

Liite 1: Koronapandemian vaikutukset yksityisijoittajiin kyselylomake

24.5.2021

Tutkimus koronapandemian vaikutuksista yksityisijoittajiin

Tutkimus koronapandemian vaikutuksista yksityisijoittajiin

Hei! Teemme opinnäytetyötä Laurea-ammattikorkeakoulussa ja tutkimusaiheemme on koronapandemian vaikutukset yksityisijoittajiin. Kuinka yksityisijoittajat sijoittavat koronapandemian aikana, onko sijoitusstrategia muuttunut vai pysynyt ennallaan viimeisen vuoden aikana, kun koronapandemia laajeni maailman laajuisesti maaliskuussa 2020.

Toivomme että ehdit vastata kyselyyn viimeistään 12.5.2021 mennessä.

Kysely toteutetaan anonymisti eikä vastauksia voi yhdistää yksittäiseen henkilöön.

Kiitos ajastanne ja vastauksista!

Lisätiedot kyselyyn liittyen

topias.leppanen@student.laurea.fi

mari.murtonen@student.laurea.fi

*Pakollinen

1. Ikä? *

Merkitse vain yksi soikio.

- 18-25
- 26-35
- Yli 35
- En halua vastata

2. Sukupuoli? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Mies
- Nainen
- Muu
- En halua vastata

24.5.2021

Tutkimus koronapandemian vaikutuksista yksityissijoittajiin

3. Elämäntilanne? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Työssä
- Opiskelija
- Työtön
- Eläkeläinen
- Muu: _____

4. Mikä on koulutuksesi? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Peruskoulu
- Lukio
- Ammattikoulu
- Alempi ammattikorkeakoulu
- Ylempi ammattikorkeakoulu
- Yliopisto
- Muu: _____

5. Mitkä ovat sijoituskohteesi? Voit valita useamman. *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Pörssiosakkeet
- Rahastot
- Indeksirahastot
- ETF
- Kiinteistöt
- Kryptovaluutat
- Muu: _____

24.5.2021

Tutkimus koronapandemian vaikutuksista yksityissijoittajiin

6. Mihin tarkoitukseen säästät ja sijoitat? Voit valita useamman. *

Valitse kaikki sopivat vaihtoehdot.

- Pahan päivän varalle
- Vaurastuminen
- Taloudellinen riippumattomuus
- Omistusasunto
- Sijoitusasunto
- Eläkepäiviin
- Lapselle / lapsenlapselle

Muu: _____

7. Onko koronapandemialla ollut vaikutusta sijoitusstrategiaasi viimeisen vuoden aikana? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

8. Jos vastasit Kyllä, niin miten?

---

9. Koetko koronapandemian vaikuttaneen sijoitussuunnitelmaasi pitkällä aikavälillä? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

24.5.2021

Tutkimus koronapandemian vaikutuksista yksityisjoutajiin

10. Jos vastasit Kyllä, niin miten?

---

11. Oletko koronapandemian aikana normaalia enemmän myynyt, ostanut vai pitänyt sijoituskohteesi ennallaan? *

Merkitse vain yksi soikio.

- Myynyt pois
- Ostanut enemmän
- Pitänyt ennallaan
- Ei vaikutusta
- Muu: _____

12. Vapaaehtoinen kommentti, kuinka koronapandemia on yleisesti vaikuttanut sinun säästämiseen ja sijoittamiseen?

Google ei ole luonut tai hyväksynyt tätä sisältöä.

Google Forms